

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ В МІЖОРГАНІЗАЦІЙНОМУ УПРАВЛІННІ КЛАСТЕРОМ

Формування та ефективне використання облікової інформації в системі управління кластерними об'єднаннями може відбуватися на засадах інституційного підходу. “Вважається, що саме цей підхід дасть змогу побудувати баланс між теоретичними концепціями і практичними конструкціями, який може бути досягнутий завдяки урахуванню ролі економічних інститутів у процесі трансформації облікової системи” [1, с. 86]. “Інституційна теорія, з одного боку, дозволяє піднести наукові дослідження на високий теоретичний рівень завдяки використанню напрацьованих вчених інституціоналістів, а з іншого – дозволяє наблизити наукові дослідження в сфері бухгалтерського обліку до рівня бухгалтерської практики” [2, с. 36].

На сьогоднішній день кластери стають досить ефективним механізмом зниження трансакційних витрат, що, насамперед, пов'язано з територіальним розміщення контрагентів та у кінцевому результаті призводить до зниження рівня невизначеності угод і доступності інформації (у т.ч. облікової).

У сучасній інституційній теорії взаємовідносини суб'єктів господарювання розглядаються за допомогою трансакційного підходу. Одне з положень неокласичної теорії передбачає, що індивіди задовольняють свої потреби за допомогою обміну, який відбувається без витрат, з урахуванням початкового розподілу, проте у реальній економіці існує високий рівень ентропії, яка супроводжує процес контрактних відносин. Наявність такої невизначеності викликає виникнення трансакційних витрат, які Р. Коуз визначає як “витрати збору і обробки інформації, витрати проведення переговорів і прийняття рішень, витрати контролю” [3, с. 12].

Як зазначає Воронова Є.Ю. “Змішані організаційні форми з метою зниження трансакційних витрат часто вживають інноваційні підходи до формування своїх відносин, в тому числі й до побудови системи управлінського обліку. Найбільш очевидною інновацією є поширення управлінського обліку, традиційно визначеного як внутрішньофірмовий, за межі кордонів фірми. Міжорганізаційний управлінський облік виконує дві основні функції – координацію зусиль компаній щодо зниження витрат і здійснення контролю над діяльністю організацій-партнерів” [4, с. 85]. Розвиток міжорганізаційних відносин суттєво вплинув на управлінський облік, що виразилося у появі нових облікових практик, до яких автор відносить міжорганізаційне управління витратами, облік по відкритих книгах, облік вартісних ланцюгів, використання інтегрованих інформаційних систем [5, с. 147].

На думку проф. Проняєвої Л. І. та Федотенкової О. А. для формування широкого масиву даних, що характеризують кластерні об'єднання, доцільним є створення міжорганізаційного обліку “...під яким слід розуміти систему, що оперує інформаційними потоками фінансового, управлінського і податкового обліку самостійних учасників кластерної структури, інтерпретує і адаптує дані потоки за допомогою спеціальних інструментів до потреб єдиної системи управління для вироблення і реалізації загальної концепції розвитку кластера як цілісної економічної конструкції” [6, с. 8].

Концепція кластеру як організаційно-системного інституту заснована на узгоджені інтересів, стійких контактах, соціальних відносинах та співробітництві різних структур. За цим визначенням базовою ознакою кластеру є об'єднання окремих елементів в єдине ціле для реалізації визначеної функції. З огляду на це на перший план виходить саме інституційна (соціальна) природа кластеру.

Таким чином, застосування інституційної теорії дозволить вирішувати проблеми теоретико-методологічного характеру бухгалтерському обліку через розширення меж до рівня міжорганізаційного управління кластером. Цінність інституціональної теорії обґрунтовується її спроможністю

пояснити сучасний стан та перспективи розвитку облікової системи з позиції взаємодії між суб'єктами господарювання та окремими суспільними інститутами (групами, об'єднаннями), яка регулюється формальними та неформальними нормами і правилами з метою підвищення ефективності діяльності кластера.

1. Сльозко Т.М. *Розвиток бухгалтерського обліку в інституційному середовищі* / Т.М. Сльозко // *Вісник Київського торговельно-економічного університету*. 2012. № 3. С. 84-93.
2. Юхименко-Назарук І.А. *Щодо побудови бухгалтерської інституційної концепції* / І.А. Юхименко-Назарук // *Вісник Львівської комерційної академії: зб. наук. праць. Серія: Економічна*. 2014. Вип. 44. С. 35-38.
3. Коуз Р. *Фирма, рынок и право: пер. с англ.* / Рональд Коуз. – М: Новое издательство, 2007. – 224 с.
4. Воронова Е.Ю. *Межорганизационный учет: роль транзакционных издержек* / Е.Ю. Воронова // *Аудиторские ведомости*. 2011. №7. С. 80 – 92.
5. Воронова Е.Ю. *Управленческий учет в межорганизационных отношениях: новые учетные практики* / Е.Ю. Воронова // *Вестник Университета (Государственный университет управления)*. 2009. № 22. С. 147-150.
6. Проняева Л. И. *Развитие учетно-информационного обеспечения управление в кластерах* / Л. И. Проняева, О. А. Федотенкова // *Международный бухгалтерский учет*. 2016. № 4. С. 2-17.